

Bijlagen

Lijst van SDG's

Omschrijving (toelichting)

SDG	SDG-doel	Beleidsdoel WF passend bij SDG	Wat doen we hier o.a. voor?
	Einde aan armoede	Geen specifiek beleid	
	Einde aan honger	Geen specifiek beleid	
	Gezondheid en welzijn	Arbo en Veiligheid, HR-beleid, KR'w, waterkwaliteit	Verbeteren waterkwaliteit i.r.t. volksgezondheid Veilig en gezond werken, zowel op kantoor als in het veld, en bij de gemalen en rwi's
	Goed onderwijs	Wetterskip Fryslân Campus, Een leven lang leren, educatie	
	Vrouwen en mannen gelijk	Geen specifiek beleid	
	Schoon water en sanitatie	KR'w, waterkwaliteit, beleid- en beheersnota waterzuiveren, internationaal beleid	Verbeteren waterkwaliteit, o.a. voor waterconservatie en zwembadwater Versterken lobby voor bronanpak Opstellen visie op de waterketen Delen kennis internationaal als Water Authority
	Duurzame en betaalbare energie	Programma klimaatneutraal en circulair	Gebruiken van duurzame energie en emissieloos bouwen. Optimaliseren (pompen) (energiezuinig) Opwekken van duurzame energie Bufferen van energie (in verband met netcongestie) Zuinig zijn met energie in onze bedrijfsgebouwen
	Fatsoenlijke banen en economische groei	Geen specifiek beleid (brede welvaart)	
	Innovatie en duurzame infrastructuur	Programma-plan klimaatneutraal en circulair 2030, Duurzaam opdrachtgeverschap, Aanpak Duurzame G'w'w (Grond-, weg- en waterbouw)	Instandhouden en verbeteren zeedijken, regionale en lokale waterkeringen Kansen voor de ontwikkeling van circulair materiaalgebruik Optimaliseren van het proces waardoor bv. minder chemicaliën nodig zijn Slimmer bouwen (modulair) en circulair materiaalgebruik Hoe assetmanagement te optimaliseren ten gunste van duurzame instandhouding
	Minder ongelijkheid	Geen specifiek beleid	
	Duurzame steden en gemeenschappen	Friese klimaatadaptatiestrategie, Fryslân Klimaatbestendig 2050+, BOVI	Instandhouden en verbeteren zeedijken, regionale en lokale waterkeringen Toekomstbestendig maken watersysteem Uitdragen water en bodem sturend naar overheden, woningbouwontwikkelaars etc.
	Duurzame consumptie en productie	Actieplan MVI	Kansen voor de ontwikkeling van circulair materiaalgebruik Slim en duurzaam assetmanagement Inkopen van duurzame en lokale catering, circulair kantoormeubilair, etc.
	Klimaatactie	Programma klimaatneutraal en circulair, Friese klimaatadaptatiestrategie, Fryslân Klimaatbestendig 2050+, BOVI	Verlagen voetafdruk Instandhouden en verbetering zeedijken, regionale en lokale waterkeringen Toekomstbestendig maken watersysteem Zijn de assets bestendig tegen weersextremen?
	Leven in het water	KR'w, waterkwaliteit Beleid- en beheersnota zuiveren Uitvoeringsplan Bioferskat	Uitvoeren maatregelen Bioferskat Verbeteren waterkwaliteit
	Leven op het land	KR'w Biodiversiteitsplan	Uitvoeren maatregelen Bioferskat
	Vrede, rechtvaardigheid en sterkere instituties	Geen specifiek beleid	
	Partnerschappen voor de doelen	Participatie Internationaal beleid	Ontwikkelen samenwerkingsverbanden en delen kennis als Water Authority

Begroting naar kostensoorten

<nog toevoegen>

bedragen x € 1
miljoen

		JR 2019	JR 2020	JR 2021	JR 2022	JR 2023	JR 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030
		1)	1)	1)	1)	1)	1)	2)	3)	3)	3)	3)	3)
Belastingopbr.	Waterschapsbelastingen	143,4	156,1	164,1	167,0	175,3	205,2	212,0	229,3	244,8	252,7	261,0	273,3
	Kwijtscheldingen - oninbaar	-3,7	-5,0	-4,3	-3,6	-3,7	-4,0	-4,8	-4,2	-4,6	-4,8	-5,0	-5,1
	totaal belastingopbrengsten	139,6	151,1	159,8	163,4	171,6	201,2	207,1	225,1	240,1	247,9	256,0	268,2

Lasten	rente	12,6	12,1	12,1	11,9	11,6	11,4	12,1	11,6	12,5	12,9	13,5	14,0
	afschrijvingen	38,4	39,1	39,9	40,9	40,4	40,9	43,5	44,2	47,3	48,4	50,9	53,5
	financiële baten	-0,1		0,0									
	kapitaallasten	50,9	51,1	52,0	52,8	52,0	52,2	55,6	55,8	59,8	61,3	64,4	67,5
	<i>bruto personele lasten</i>	52,5	53,8	55,9	58,3	64,3	71,5	72,7	78,6	81,2	83,0	85,3	91,5
	Organisatieontwikkeling												
	Overige pers kosten												
	-/- personele baten	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6	-0,7	-0,9	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
	-/- geactiveerde uren	-10,5	-11,0	-8,9	-9,8	-10,5	-7,5	-7,7	-2,1	-2,5	-2,8	-3,1	-3,1
	personele lasten	41,4	42,3	46,4	47,9	53,0	63,1	65,0	76,2	78,5	80,0	82,0	88,2
	<i>goederen en diensten bruto</i>	29,2	31,4	32,8	32,7	41,7	56,7	54,1	57,4	59,4	61,1	63,1	65,1
	Onderhoud door derden	17,6	19,3	21,8	24,9	30,9	23,6	32,2	34,2	38,3	38,0	38,8	39,6
	Bijdragen aan Derden	12,6	12,2	13,5	13,3	14,1	17,1	15,1	16,9	16,6	16,9	16,7	16,7
	-/- bijdragen van derden	-1,7	-1,0	-5,1	-2,2	-4,4	-4,2	-2,7	-2,4	-1,8	-1,6	-1,6	-1,6
	-/- G en D aan derden	-3,2	-3,1	-4,2	-6,8	-4,4	-4,6	-3,5	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
	-/- geactiveerde bouwrente	-0,7	-1,2	-1,2	-1,1	-1,5							
	goederen en diensten	53,8	57,6	57,6	60,8	76,4	88,6	95,2	101,5	107,9	109,7	112,3	115,1
	Dotatie Voorzieningen	1,9	1,3	0,5	0,4	1,3	1,6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
	-/- vrijval vanuit voorz.	-0,3	-0,7	-0,3	-0,9								
	Onvoorzien							0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
	Dividend	-1,2	-3,2	-2,6	-3,0	-4,4	-4,4	-2,9	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
	overige lasten	0,5	-2,6	-2,3	-3,5	-3,1	-2,8	-2,5	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
	totaal lasten	146,5	148,4	153,8	158,0	178,4	201,1	213,2	230,8	243,6	248,4	256,0	268,2

Resultaat	Operationeel resultaat	-6,9	2,6	6,0	5,4	-6,8	0,1	-6,1	-5,7	-3,4	-0,4	0,0	0,0
	Mutatie bestemmingsreserve						-0,1	-0,3	-0,7	-0,7	-0,4		
	Resultaat ten gunste/laste algemene reserve						0,2	-5,8	-4,9	-2,7			

Reserves	Algemene reserves	18,5	21,6	23,9	29,4	24,3	24,5	18,7	22,9	21,5	21,3	21,3	21,3
	Bestemmingsreserves	7,4	7,3	11,0	10,9	9,3	9,2	8,6	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6
	Totale reserves	25,9	28,9	34,9	40,3	33,5	33,7	27,3	28,6	27,1	26,9	26,9	26,9

Ontwikkeling schuldpositie	bedragen x € 1 miljoen	JR 2019	JR2020	JR2021	JR2022	JR2023	JR 2024	B 2025	B 2026	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030
	Langlopende schuld per 31 dec	472,4	480,5	491,6	493,7	503,7	503,7	515,2	495,1	490,1	500,2	510,2	521,2

- 1) Bijgewerkt op basis van jaarrealisatie jaarrapportages
- 2) Cijfers op basis van Begroting 2025-2029
- 3) Cijfers op basis van concept Begroting 2026-2030

Baten per beleidsproduct

Beleidsproduct	Begroting 2026
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	-0
Aanleg en onderhoud waterkeringen	538
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	722
Adviezen vergunningen	-0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	12
Beheer hoeveelheid water	978
Beheerinstrumenten watersystemen	159
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.205
Belastingheffing	3
Bestuur	220
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0
Dekkingsmiddelen	230.570
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	-0
Eigen plannen	853
Externe communicatie	-0
Getransporteerd afvalwater	55
Gezuiverd afvalwater	856
Handhaving	31
Invordering	-0
Kostenplaatsen	-5
Monitoring watersystemen	12
Ondersteunende Beheerproducten	966
Plannen van derden	864
Toezicht	30
Vergunningen en meldingen	40
Verwerkt slib	60
Eindtotaal baten	238.168

Lasten per beleidsproduct

Beleidsproduct	Begroting 2026
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	-975
Aanleg en onderhoud waterkeringen	-31.076
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-28.852
Adviezen vergunningen	-126
Afvalwaterbehandeling door derden	-610
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-6.214
Beheer hoeveelheid water	-30.535
Beheerinstrumenten watersystemen	-2.863
Beheersinstrumenten waterkeringen	-4.759
Belastingheffing	-3.705
Bestuur	-7.261
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0
Dekkingsmiddelen	-930
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	-13
Eigen plannen	-16.599
Externe communicatie	-229
Getransporteerd afvalwater	-7.690
Gezuiverd afvalwater	-32.856
Handhaving	-591
Invordering	-2.048
Kostenplaatsen	5
Monitoring watersystemen	-6.112
Ondersteunende Beheerproducten	-38.584
Plannen van derden	-1.922
Toezicht	-1.319
Vergunningen en meldingen	-2.498
Verwerkt slib	-15.474
Eindtotaal lasten	-243.837

Definitie beleidsproducten

Beleidsveld	Beleidsproduct	Toelichting op beleidsproduct
Strategisch beleid	Eigen plannen	Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (waterkeringszorg, watersysteembeheer, zuiveringsbeheer, wegenbeheer en/of vaarwegenbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
	Plannen van derden	De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.
Waterkeringen	Beheersinstrumenten waterkeringen	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger, beheersregister, toetsing), teneinde de staat van de waterkeringen zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud waterkeringen	Het aanleggen en het in stand houden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap. Als een waterschap de kosten van de bijdrage aan het HWBP op dit product verantwoordt, dan moeten deze kosten worden meegenomen.
	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen alsmede het beperken van de gevolgen van calamiteiten.
Watersysteem	Beheersinstrumenten watersystemen	Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten die het beheer van watersystemen ondersteunen
	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	Aanleg, verwerving en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor de passieve waterbeheersing inclusief alle kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater en voorzieningen verwante belangen die daarin worden getroffen.
	Baggeren waterlopen/saneren waterbodems	Verwijderen van bagger- en saneringsspecie uit watersystemen en indien noodzakelijk dit milieuhygiënisch passend verwerken.
	Beheer hoeveelheid water	Het door middel van regulerende kunstwerken invloed uitoefenen op de hoeveelheid water, het oppervlaktewaterpeil en de waterkwaliteit in het watersysteem.
	Calamiteitenbestrijding watersystemen	Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voorzover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.
	Monitoring watersystemen	Het verzamelen, bewerken, verwerken, toetsen, analyseren en rapporteren van meetgegevens voor zowel het waterkwantiteits- als het waterkwaliteitsbeheer (met uitzondering van gegevens over de waterbodems).
Waterzuivering	Getransporteerd afvalwater	Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van transportgemalen en -leidingen mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd.
	Gezuiverd afvalwater	Het door het realiseren, overnemen, beheren, onderhouden en exploiteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties en IBA-inrichtingen zorgen dat het aangeboden afvalwater wordt gezuiverd.
	Verwerkt slib	Het door het realiseren, beheren, onderhouden en exploiteren van slibverwerkingsinstallaties zorgen dat het zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi of iba die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt.
	Afvalwaterbehandeling door derden	Het laten verwerken van afvalwater uit het eigen beheersgebied door andere beheerders van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
Vaarwegen en havens	Beheersinstrumenten vaarwegen en havens	Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger en beheersregister), teneinde de staat van de vaarwegen en havens zichtbaar te maken.
	Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	Het op basis van het beheersplan vaarwegen aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van vaarwegvoorzieningen.
	Verkeersregeling en -veiligheid vaarwegen en havens	Alle activiteiten die een waterschap uitvoert als nautisch beheerder belast met het regelen van het scheepvaartverkeer op basis van de Scheepvaartverkeerswet.
VTH	Beheer keurkwartet en VTH-beleid	Voorbereiding, op- en vaststelling alsmede het onderhoud van de Keurverordening, de beleidsregels, de algemene regels en de richtlijnen voor de legger van het waterschap waarbij de ge- en verbodsbepalingen ten aanzien van beheer, onderhoud en gebruik van water en de waterstaatskundige infrastructuur door derden worden geregeld. Eén en ander gebeurt als bevoegd gezag op basis van de Waterwet en de Waterschapswet en daaruit voortvloeiende of daarmee samenhangende regelgeving Tevens het beheer van het wettelijk verplichte T&H-beleid en (toekomstig) V-beleid (Wet VTH-criteria).
	Vergunningen en meldingen	Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet- en –daarmee samenhangende regelgeving (zoals de keur).
	Adviezen vergunningen	Adviezen die waterschappen verstrekken aan andere bevoegde gezagen in relatie tot de Waterwet- en daarmee samenhangende wet- en regelgeving, waartoe ook de Wabo behoort.
	Toezicht	De werkzaamheden die door of namens het waterschap – meestal als bevoegd gezag, maar bv. in het kader van de Wabo of samenloop als niet-bevoegd gezag – worden verricht om na te gaan of voorschriften van de waterschapsverordening en omgevingswet en daarmee samenhangende regelgeving worden nageleefd. Toezicht op de naleving ziet aldus op programmatische controle, is preventief en gaat gewoonlijk aan handhaving c.q. het toepassen van sancties vooraf.
	Handhaving	Alle acties van het waterschap als bevoegd gezag die gericht zijn op het ongedaan maken van en/of het toekomstig voorkomen van een toestand die in strijd is met de wettelijke voorschriften.

	Regulering lozingen	Aanvullende, niet direct bij andere beleidsproducten onder te brengen maatregelen waarmee gezorgd wordt voor het beheersen van lozingen op de bij het waterschap in beheer zijnde zuiveringstechnische werken en oppervlaktewateren.
belastingheffing	Belastingheffing	Opstellen en actueel houden van wet- en regelgeving, het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures op het gebied van belastingenaanslagen.
	Invordering	Betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen op het gebied van waterschapsbelastingen.
bestuur	Bestuur	Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van bestuursvergaderingen.
communicatie	Externe communicatie	De centrale en extern gerichte voorlichtende activiteiten van het waterschap.
Dekkingsmiddelen en saldo	Dekkingsmiddelen en saldo	De dekkingsmiddelen bestaan uit de belastingopbrengsten vermindert met de kwijtscheldingen en oninbare vorderingen. Tevens worden de overige dividenden en overige algemene opbrengsten (bijvoorbeeld grondverkoop) aan dit beleidsproduct toegerekend.

Lijst met afkortingen

Afkorting	Betekenis
BAW	Bestuursakkoord water
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BOvi	Blauwe Omgevingsvisie
BRO	Basisregistratie ondergrond
CIV	Centrum Innovatief Vakmanschap
CIV Water	Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water
Commissie DSF	Commissie Dyken, Stêd en Finânsjes
CSIR	Cyber Security Implementatie Richtlijn
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DOP	Opgelost organisch gebonden fosfor
DSO	digitaal stelsel omgevingswet
FBWK	Fries bestuursakkoord Water en Klimaat
Fido	Financiering decentrale overheden
FPLG	Fries Programma Landelijk Gebied
Fumo	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GIS	Geografisch informatiesysteem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GWAWO	Gemeentelijk Ambtelijk Water Overleg
GWW	Grond-, weg- en waterbouw
ha	Hectare
HWBP	HoogWaterBeschermingsProgramma
hWh	het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling afvalwater
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IWR	Integrale Waterrapportage
KLM	Koehool - Lauwersmeer
km	Kilometer
KRW	Kaderrichtlijn water
LIMS	Laboratorium Informatie Management Systeem
NBK	Noordelijk Belastingkantoor
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NVZ	Natuurvriendelijke zone
OAS-studies	Optimalisatiestudies van het afvalwatersysteem
OSW	Overdracht Stedelijk Water
OVEF	Openbare verlichting & Energie Fryslân
PBOW	Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water
RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWK	Regionale waterkering
RWP	Regionaal Waterprogramma
SDG	Sustainable Development Goals
SGBP	stroomgebiedbeheerplannen
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOC	Security Operations Center
SOI	Slibontwateringsinstallatie
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
TEA	Thermische Energie uit Afvalwater
TEO	Thermische Energie uit Oppervlaktewater
UvW	Unie van Waterschappen
V&K	Vitale en kwetsbare functies
VFG	Vereniging van Friese Gemeenten
VKA	Voorkeursalternatief

Afkorting	Betekenis
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VVzB	Vereniging van zuiveringsbeheerders
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABOS	water- en bodemsturend
WAC	Waterapplicatiecentrum
WBP	Waterbeheerprogramma
WILMA model	De WILMA staat voor Waterschap Informatie & Logisch Model Architectuur en is de 'referentiearchitectuur van de waterschappen'.
WON	Vereniging voor Waterketenonderzoek Noord Nederland
Woo	Wet open overheid
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen

